

Covid-19 a ochrana přírody

Jan Plesník

Agentura ochrany přírody a
krajin ČR Praha

jan.plesnik@nature.cz

36. Zasedání Výboru pro krajinu, vodu a
biodiverzitu Rady vlády ČR pro udržitelný rozvoj
Praha

5.11.2020

Covid-19 a ochrana přírody

- Zoonózy jako tikající bomby
- Pokračující ničení přírody a zoonózy
- Využívání fauny a flóry
- Jak dál? Koncepce jednoho zdraví

Covid-19 a ochrana přírody

- Zoonózy – nemoci pocházející ze živočichů a přenášené na člověka, méně často obráceně
- Infikování patogenem
 - Přímě
 - Nepřímě prostřednictvím mezipřitele
- Mezipřitelé – míchací nádoby

Covid-19 a ochrana přírody

- Viry jako nebuněčné organismy
- Savci a vodní ptáci hostí 1,7 milionů dosud nepoznaných druhů virů
- 540 000 – 850 000 může infikovat člověka

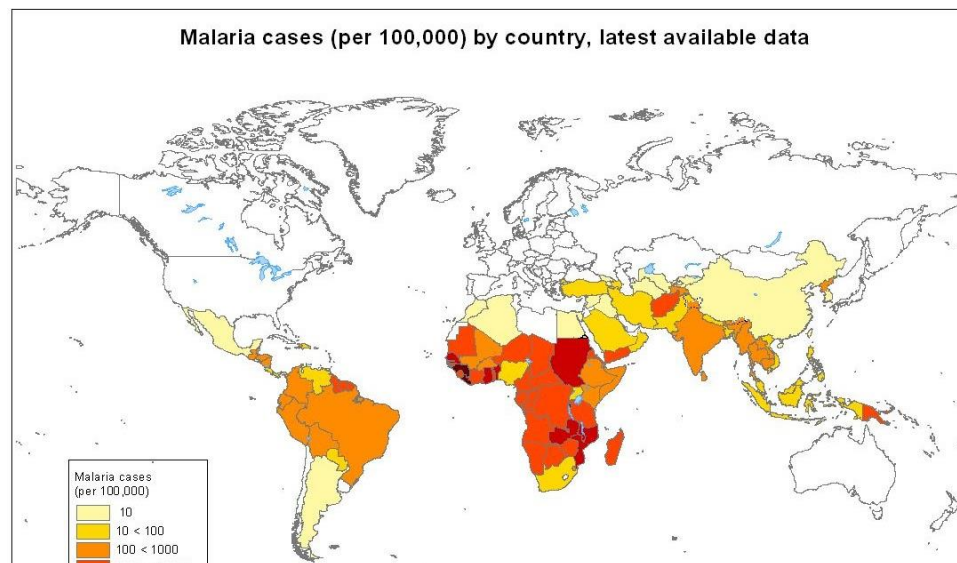
Covid-19 a ochrana přírody

- Známe 0,1 % potenciálně infekčních virů
- Každoročně pět nových onemocnění
- 60 – 70 % nových infekcí ze zvířat
- Volně žijící živočichové zdroj > 70 % zoonóz

Covid-19 a ochrana přírody

- Svět ročně zoonózy
 - úmrtí 2,2 milionů lidí
 - Onemocnění 2,4 miliardy lidí

Covid-19 a ochrana přírody

- Od r. 2000 šest velkých epidemií, resp. Pandemií
 - Syndrom náhlého selhání dýchání (SARS)
 - Prasečí chřipka
 - Blízkovýchodní respirační syndrom (MERS)
 - Západoafrická krvácivá horečka ebola
 - Horečka zika
 - Ptačí chřipka

Covid-19 a ochrana přírody

- Hlavní příčinou epidemií/pandemií – úzký kontakt s patogenními organismy
- Vznik nejčastěji v tropech
- Třetinu až polovinu propuknutí zoonóz změny ve využití území, zejména lesa

Covid-19 a ochrana přírody

- Otázka ředění patogenu
- Nejrizikovější hlodavci, letouni, pěvci
- Ohrožené druhy – dvakrát více typů virů společných se člověkem

Covid-19 a ochrana přírody

- Mokrý trh – prodej čerstvých potravin a volně žijících živočichů
- Covid-19
 - Zdroj vrápenci
 - Mezihostitel luskoun ostrovní
 - Mokrý trh ve Wu-chanu (27 z 41 prvních pacientů)

Covid-19 a ochrana přírody

- Trh v Malajsii 19 druhů bakterií, 16 druhů parazitů a 16 druhů virů přenosných na člověka
- Vyšší riziko: zvířata zabíjena před zákazníkem

Covid-19 a ochrana přírody

Dopady covid-19 na životní prostředí

(1) krátkodobé

- ❖ Omezení monitorování ŽP a sběru údajů o něm
- ❖ Snížení celkového znečištění ŽP: zlepšení kvality ovzduší v lidských sídlech (střednědobé)
- ❖ Zvýšené znečištění vody a půdy odpady (střednědobé)
- ❖ Znečištění prostředí hygienickými prostředky (střednědobé)

Covid-19 a ochrana přírody

- Dopady covid-19 na životní prostředí (II)
(1) Krátkodobé
 - ❖ Snížení hlučnosti prostředí
 - ❖ Omezení ekologické obnovy
 - ❖ Samovolná obnova poškozených populací organismů a ekosystémů
 - ❖ Zmírnění legislativy na ochranu ŽP

Covid-19 a ochrana přírody

Dopady covid-19 na životní prostředí (III)

(2) Střednědobé

- ❖ Společenské a hospodářské změny s dopadem na ŽP
- ❖ Výzkum ŽP pro epidemiologickou praxi (dlouhodobý)
- ❖ Zlepšení programů monitorování ŽP (dlouhodobý)
- ❖ Utlumení mezinárodní ochrany ŽP
- ❖ Omezení legálního i ilegálního obchodu s faunou a flórou a výrobky z nich

Covid-19 a ochrana přírody

Dopady covid-19 na životní prostředí (IV)

(2) Střednědobé

- ❖ Omezení činnosti správ chráněných území
- ❖ Utlumení turistiky, po uvolnění naopak masový nájezd/úprk turistů do přírody (overtourism)
- ❖ Zvýšení využívání fauny a flóry včetně pytláctví
- ❖ Pokles spotřeby energie z obnovitelných zdrojů

Covid-19 a ochrana přírody

Dopady covid-19 na životní prostředí (V)

(2) Střednědobé

- ❖ Snížení recyklování odpadů a navýšení objemu směsného odpadu
- ❖ Propuknutí gradace škůdců v důsledku oslabení jejich regulace

Covid-19 a ochrana přírody

Dopady covid-19 na životní prostředí (VI)

(III) Dlouhodobé

- ❖ Změny v přístupu společnosti k ŽP včetně změn v chování lidí i společnosti jako celku
- ❖ Zlepšení podnebí v různých částech světa
- ❖ Změny ve spotřebě vody
- ❖ Zlepšení opatření omezujících živelné pohromy

Covid-19 a ochrana přírody

- Antropopauza
 - ❖ 5. dubna 2020 4,4 miliardy lidí omezený pohyb (57 % veškerého lidstva)
 - ❖ Krátkodobý pokles znečišťujících látek
 - ❖ Květen 2020: skleníkové plyny – úbytek 4,5 % (stav roku 2006)
 - ❖ Největší pokles od začátku využití fosilních paliv
 - ❖ Emise CO₂ I. pololetí úbytek o 8,8 % - trend neovlivněn

Covid-19 a ochrana přírody

- Pandemie covid-19 ukazuje na širší krizi životního prostředí vyvolanou neudržitelným rozvojem
- Změny podnebí:
 - ✓ posuny areálů rozšíření
 - ✓ nové ekosystémy
 - ✓ mimořádné povětrnostní jevy

Covid-19 a ochrana přírody

- Hlavní opatření
 - ❑ Zachování a obnova zdravých, odolných a pružných ekosystémů
 - ❑ Regulace, řízení a monitorování nakládání s faunou: bezpečné, udržitelné a legální

Covid-19 a ochrana přírody

Dopady

- Pokles světového HDP do června 6,4 – 9,7 %
- EU pro rok 2020 pokles HDP 7,6 %
- Únor – červen 2020 globální kompenzace 9 – 11 bilionů USD
- Prevence pandemií lepší péčí o ŽP by stálo jen 2 % jimi způsobených ekonomických škod

Covid-19 a ochrana přírody

- Budoucí péče o ŽP scénáře
 - Návrat do stavu před vypuknutím choroby
 - Globální hospodářská krize a omezení péče o ŽP
 - Pozměněný, tedy udržitelný a šetrnější vztah lidí k přírodě
- Rozhodující budou vládní plány na obnovu a plány EU
- Koncepce Jedno zdraví

Ochrana přírody a krajiny

- Děkuji za pozornost

